

Přivlastňovací zájmena – pronomes possessivos

Os.	č	singular		plural	
		ženský	mužský	ženský	mužský
1 eu	rod	meu	minha	meus	minhas
2 tu		teu	tua	teus	tuas
3 você		seu	sua	seus	Suas
1 nós	Sg	nosso	nossa	nossos	nossas
2 vós		vosso	vossa	vossos	Vossas
3 vocês		vosso	vossa	vossos	vossas

Pravidla o použití přivlastňovacích zájmen:

1. Přivlastňovací zájmena se shodují s podstatným jménem v rodě a v čísle
2. užívá se jich zpravidla se členem určitým.
3. při osloveních se však členu nepoužívá
4. ve funkci jmenného přísudku se také se členem nepoužívá,
5. meu: v oslovení můžete slyšet i ve významu „milý“, drahý“
6. minha senhora – odpovídá našemu staršímu oslovení „milostivá paní!.
7. u vojenských hodností odpovídá meu našemu stašímu „pane“ meu capitão – pane kapitáne

Přítomnost či nepřítomnost určitého členu je záležitost převážně stylistická a najdeme odchylky vysvětlitelné zálibou mluvčího, krajovými zvyklostmi apod...

8. přivlastňovací zájmena mohou stát i u podstatných jmen se členem neurčitým může je předcházet i ukazovací, neurčité nebo záporné zájmeno: um nosso poema-jena naše báseň, um dos nossos poemas – jedna z našich básní, este meu amigo (tento můj přítel), nenhum seu amigo (žádný váš přítel), é muito meu amigo (je to můj velký přítel)
9. někdy se používá i tvarů s osobními zájmey: a responsabilidade dele, a casa dela...
10. proti češtině se poportugalská přivlastňovací zájmena 3.osoby shodují v čísle a rodě nikoli s vlastníkem, nýbrž s přivlastňovaným předmětem: é o seu livro.
11. zájmena seu se používá také k vyjádření přibližnosti při určování věku: Ele tem os seus 40 anos (je mu asi 40 let)

Ukazovací zájmena – pronomes demonstrativos

Mohou být ohebná (mající gramatickou kategorii rodu a čísla) a neohebná (existující pouze ve středním rodě).

Ohebná ukazovací zájmena:

singular		plural	
masculino	feminino	masculino	Feminino
Este livro	Esta caneta	Estes livros	Estas canetas
Esse livro	Essa caneta	Esses livros	Essas canetas
Aquele livro	Aquela caneta	Aqueles livros	Aquelas canetas

Tak, jako člen, i tato ukazovací zájmena se s některými předložkami stahují:

De + esta = desta

De + este = deste

De + essa = dessa

De + esse = desse

De + aquele = daquele

De + aquela = daquela

Em + esta = nesta

Em + este = neste

Em + essa = nessa

Em + esse = nesse

Em + aquele = naquele

Em + aquela = naquela

ESTE – vztahuje se k osobám nebo věcem, které jsou blízké mluvčímu nebo okamžiku výpovědi:

Quem é este homem?

Neste momento...

Kromě toho zastupuje příslovce nes nebo letos v časových údajích:

Esta manhã = hoje de manhã

Esta tarde = hoje à tarde

Esta noite – hoje à noite

Destes, destas... mají také význam „takový“:

Não posso dormir com um barulho destes. Při takovém hluku se nedá spát.

ESSE, vztahuje se k osobám nebo věcem bližším oslovenému než mluvčímu. Kromě toho se zájmena užívá při odkazu na předchozí výpověď nebo kontext:

Esse amigo é muito inteligente.

Při časových údajích se esse vztahuje k nepřímé vzdálené minulosti či budoucnosti:

“Isso aconteceu em 1989. - to se stalo...

Nesse ano terminou a guerra. - v tom roce...

Nesse dia todos estaremos muito ocupados. Toho den budeme všichni zaneprázdnění...

Desses, dessas ... mají význam „takový“

Então eu ia fazer uma coisa dessas? Copak já bych mohl něco takového udělat?

Tvaru esse se užívá i v hovorových obratech:

Ora essa! No tohle!

Essa é boa! No to je dobré!

Ainda mais essa! Ještě tohle!

AQUELE, vztahuje se k osobám a věcem vzdáleným od mluvčího i od oslovené osoby:

Aqueles homens são já velhos.

Označuje vzdálenou minulost.

Aqueles acontecimentos não devem repetir-se. Ony události....

Ukazovací zájmena **este** a **aquele** mohou také zastupovat podstatná jména uvedená v předchozí větě. Jsou-li tam dvě podstatná jména, **este** se vztahuje k bezprostředně předcházejícímu a **aquele** k dřívě uvedenému:

Pedro e paulo pintam: **este** pinta bem, **aquele** pinta mal. Petr a Pavel malují, Pavel maluje dobře, Petr špatně.

Také **daqueles**, **daquelas** mají význam „takový“.
Um homem **daqueles** – takový člověk...

Někdy se zájmena ukazovací doplňují a zdůrazňují příslovcem místa: **aqui**, **aí**, **acolá**...

Další ukazovací zájmena.

O mesmo – týž, totéž

Ele sempre diz o mesmo.

Mesmo znamená také „sám“, „osobně“: Ele mesmo disse a verdade – On sám řekl pravdu
Ela mesma apareceu aqui. Ona sama se tady objevila.

Tal

Stojí před podstatným jménem nebo při důrazu za ním: o tal homem – tento muž, por tal razão- z tohoto důvodu, a tal ponto que...)do takové míry, že), Fernando de tal – jistý Fernando

Neohebná ukazovací zájmena

ISTO AQUI - É / São

ISSO AÍ - - É / São

AQUILO ALI - - É / São

Další použití ukazovacích zájmen může vyjadřovat afekt, emoce, překvapení, úlek, apod:

Essa agora - to je teda, no tohle teda!

Ainda mais esta - no ještě tohle nám tu scházelo, mi chybělo...

Essa é boa - no to je teda dobrý

Essa é que essa - v tom je ten háček

Por essas e por outras - prostě proto

Seja feito por esta empresa ou por aquela, vem a dar no mesmo (ať to udělá ta či ona firma, dopadne to stejně

Esta gente - ti lidi!!! (ti cvoci)

Este João - ten Jan

Com esta fiquei pasmo - zůstal jsem z toho paf

Por esta não esperava - tak to jsem teda nečekal.

Tudo aquilo que, aquilo que - to, co

Sem mais aquelas - bez ceremonií, volně, po vůli

Não estar com mais aquelas - bez servítků, kategoricky

E mais isto e mais aquilo - a to, a pak zas ono

Por isso - por esta razão

Não estou para isso - na to já nemám buňky

Ora essa! - na to se teda podívejme Helemese.

Přeložte:

Co je to tady?

CO je to tam?

Co je to tamhle?

Tento hotel je drahý. Tamten je levnější a taky je dobrý.

Kdo je tamhle ta dívka?

Ta tužka nepíše. Vezmi si tuto.

Ty boty jsou nové? Ne, ty jsem si koupil už minulý měsíc.

Jede tato tiskárna? Ne, ta nejede.

VZTAŽNÁ ZÁJMENA - RELATIVOS

QUEM; QUE; o,a QUAL; os, as QUAIS; QUANTO,-a,-os,-as CUJO,-a,-os,-as TANTO,-a,-os,-as

QUEM - který, kdo, ten, kdoVztahuje se jen k osobám: Má neměnný tvar a nestojí nikdy se členem.

Carlos, de quem sou amigo há mais de dez anos - Carlos, jehož přítelem jsem přes deset let...
 São preocupações de quem nada tem que fazer - To jsou starosti toho, kdo nemá nic na práci.
 Ele era amigo com quem estudou na universidade. - Byl to přítel, s nímž studoval na vysoké škole.

Quem lze nahradit také aquele que:

Quem quer dinheiro, tem que trabalhar.

Aquele que quer dinheiro, tem que trabalhar. Ten, kdo chce peníze, musí pracovat.

PÁD	předložka	
Kdo		Quem
Koho	De, sem	Quem
Komu	A, para	Quem
Koho	A	Quem
Oslovujeme, voláme		Quem
O kom	Sobre, de	Quem
S kým	com	Quem

QUE který, která, kteří, kteréQue je neměnné v rodě a v čísle. Může se vztahovat k osobám i věcem.

PÁD	předložka	
co		Que
Čeho (jehož. Něhož)	De, sem	Que
Čemu (čemuž, jemuž)	A, para	Que
Co	A	Que
Oslovujeme, voláme		Que

o čem (o čemž, o němž, níž)	Sobre, de	Que
S čím (s čímž, s nímž)	Com	Que

Příklady:

O jornalista de que lemos no jornal está no Brasil. Novinář, o němž jsme četli v novinách, je...

É o país em que nasceu. TO je země, v níž se narodil.

O que = to, co (používá se u vytýkáčoho výpisu):

Era o que ninguém sabia. TO bylo to, co nikdo nikdy nevěděl.

O que = což

Ganhou novo prémio, o que lhe entusiasma muito. Vyhrál novou cenu, což ho hodně povzbudilo.

O qual, a qual, os quais, as quais – který, která, kteří, které

Vztahuje se k osobám i k věcem. Jeho tvar se určuje podstatným jménem, ke kterému patří. Klade se v případech, kdy by užitím zájmena que mohlo dojít k nejasnosti:

PÁD	předložka	
co		Qual
Čeho (jehož. Něhož)	De, sem	Qual
Čemu (čemuž, jemuž)	A, para	Qual
Co	A	Qual
Oslovujeme, voláme		Qual
o čem (o čemž, o němž, níž)	Sobre, de	Qual
S čím (s čímž, s nímž)	Com	Qual

Deu-me a carta que foi escrito por um grupo de amigos, a qual foi publicada na revista. Dal mi dopis, který napsala skupina přátel přítel, a který byl uveřejněn v časopise.

Encontra-se em Praga o pintor Di Cavalcanti, um dos maiores artistas brasileiro, o qual teve recentemente uma exposição em Paris.

V Praze pobývá malíř Di Cavalcanti, jeden z největších brazilských umělců, který nedávno vystavoval v Paříži.

Kromě toho se tohoto zájmena užívá po víceslabičných předložkách a předložkových výrazech, např. entre, contra, sobre, para, segundo, além de, através de, a respeito de, de acordo com, ao cabo de, no final de, apod...

*Os irmãos entre os quais cresceu
É um assunto contra o qual nada há a fazer.
É uma coisa sem a qual não posso imaginar a vida.*

*Sourozenci, mezi nimiž vyrůstal...
Je to věc, proti níž nic nezmůžeme.
Je to něco, bez čehož si nedokážu představit živost...*

Po jednoslabičných předložkách (kromě ser a por) lze použít stejně o qual jako que.

Quanto,-a,-os,-as **kolik, všechno, co, množ.č. ;
všichni,kdo**

má různý tvar pro rod mužský a ženský v obou číslech. Vztahuje se na osoby i na věci.

*Conheço quantos professores há nesta escola.
Znám všechny profesory, kteří jsou v této škole.*

*Consegui ler (tudo) quanto me escreveu na sua carta.
Dokázal jsem přečíst všechno, co mi napsal ve svém dopise.*

Cujo,-a,cujos,-as **jehož, jejíž, jejichž**

Zatímco se v češtině toto vztažné zájmeno shoduje v rodě a v čísle s předchozím zájmenem, v portugalštině se shoduje s podstatným jménem, před nímž stojí. Nikdy tomuto zájmenu nepředchází člen.

*A escola, cujo director é João Santos, é de muito alta qualidade.
Škola, jejíž ředitelem je J.S., je velmi kvalitní.*

Tanto,-a,-os,-as **tolik**
Quanto tanto **tolik...kolik**
Quantos livros recebi, tantos livros devolvi

Kolik knih jsem dostal, tolik jsem jich vrátil

TÁZACÍ ZÁJMENA - INTERROGATIVOS

QUEM?

QUE?

QUAL? QUAIS?

QUANTO? QUANTA?

QUANTOS? QUANTAS?

QUEM? - **KDO?** -vztahuje se jen k osobám:

Quem mora nesta casa?

De quem é a culpa?

A quem posso dirigir-me?

PÁD	předložka	
Kdo		Quem
Koho, čeho	De, sem	Quem
Komu, čemu	A, para	Quem
Koho, co	A	Quem
Oslovujeme, voláme		Quem
O kom o čem	Sobre, de	Quem
S kým, čím	com	Quem

QUE? - CO?

- a) vztahuje se jen k věcem, je-li užito samostatně
- b) ale také k osobám a k věcem, stojí-li s podstatným jménem (jaký, který, kolik?)

- a) Que há de novo? O que há de novo?
- b) Que filme me pode recomendar? Que horas são

PÁD	předložka	
Kdo, co		Que
Koho, čeho	De, sem	Que
Komu, čemu	A, para	Que
Koho, co	A	Que
Oslovujeme, voláme		Que
O kom o čem	Sobre, de	Que
S kým, čím	com	Que

QUAL? QUAIS? - JAKÝ, KTERÝ

Vztahuje se k osobám i k věcem. Na rozdíl od **que** se ho užívá zvlášť v případě, j-li možnost výběru mezi dvěma nebo více osobami či věcmi. Spona se často vynechává:

Qual dos livros é melhor?

Quais os defeitos do telemóvel?

Qual é a profissão dele?

Quais são os teus livros?

QUANTO? QUANTA? QUANTOS? QUANTAS?

Stojí-li toto zájmeno s podstatným jménem, shoduje se s ním v rodě i čísle (na rozdíl od češtiny). V tomto případě se může vztahovat k osobám i k věcem. Pokud stojí samostatně, pak má pouze jeden jediný tvar, a to je quanto.

Quanto é um bilhete de ida e volta?

Quanto tempo demora a viagem?

Há quanto tempo está na paragem?

Uvedená ukazovací zájmena mohou plnit též funkci **zájmen zvolacích**:

Quem me dera ter sucesso! Kéž bych měla úspěch.

Que pena! Que vergonha! To je ale škoda. To je ale ostuda!

Quanto nós rimos! TO jsme se nasmáli!

Quanto livros tens! Ty máš ale knih!

Tázací zájmena jsou často doprovázena zdůrazňovacím výrazem **É QUE**. To se klade před slovesa nebo po podstatném jménu, které doprovází tázací zájmeno:

Onde é que moras?

Como é que te chamas?

Quanto tempo é que demora a operação?

Přeložte:

Koho jsi potkala? O čem jste mluvili?

Kolik vyděláváš?

CO je toto?

V kolik hodin se potkáme?

Kdy byla karafiátová revoluce?

Kolik lidí zemřelo?

Pro koho jsou ty růže?

Bez koho nechcete odejet?

Jak dlouho vám trvala cesta?

Co jste si dali na večeri?

To je ale počasí!

Jaké je tvé jméno?

Kteří jsou tví rodiče?

ZÁJMENA NEURČITÁ – INDEFINIDOS

OHEBNÁ – nesamostatná				NEOHEBNÁ
Mužský rod		Ženský rod		samostatná
Algum	alguns	alguma	algumas	Alguém
Nenhum	Nenhuns	nenhuma	nenhumas	Ninguém
Todo	todos	toda	todas	Tudo
Outro	outros	outra	outras	Outrem
Muito	muitos	muita	muitas	nada
Pouco	poucos	pouca	poucas	cada
Certo	certos	certa	certas	algo
Vário	vários	vária	Várias	
Tanto	tantos	tanta	Tantas	
Quanto	quantos	quanta	Quantas	
qualquer	quaisquer	qualquer	quaisquer	

Příklady neohebných:

Algo – něco, cosi

Algo de grave passou. Stalo se něco vážného.

Pozn: algo může být použito také jako příslovce, a pak znamená „poněkud“.

Está algo doente.

Alguém – někdo, kdosi

Alguém está lá à tua espera. Někdo tam na tebe čeká.

Tudo – všechno

Quer tudo ou nada.

Não sei o que há atrás de tudo isso. Nevím, co je (se skrývá) za tím vším.

É tudo. Toť vše.

Někdy jsou zájmena *ninguém, nada, nenhum, nenhuma, nenhuns, nenhuma* považována za záporná: *pronomes negativos*

Ninguém- nikdo

Ninguém está lá.

Pozn: někdy lze použít místo *ninguém* také *quem*:

Não há ninguém que me possa ajudar.

Não há quem me possa ajudar.

Není, kdo by mi mohl pomoci.

Nada –nic

Não é nada.

- to nic není

Nunca pergunta nada.

-nikdy se na nic neptá

Nada posso fazer.

-nic nemůžu udělat.

Nada disso!

- nic takového.

Nada de exageros!

- a žádné přehánění!

De nada!

-není zač

Dentro em nada...

-hned.

Por tudo e por nada...

-zbytečně.

Nada feito....

- a nic z toho...

Nada a fazer!

- nedá se nic dělat.

Dar em nada.

- něco nevyjít.

Nada mais nada menos que...

- nic víc nic míň než

Qual nada?!

- jak to že ne???

Outrem – někdo jiný

Trabalha por conta de outrem.

Pracuje pro někoho jiného.

Devemos respeitar outrem.

Druhého musíme respektovat.

Příklady ohebných neurčitých zájmen:

Algum, alguma, alguns, algumas – nějaký, některý

Alguns vieram, outros foram...

Někteří přišli, jiní zas odešli.

Alduma coisa passou.

Něco se stalo.

V záporné větě se za podstatným jménem zesiluje tímto neurčitým zájmenem zápor a znamená „vůbec žádný“. Před podstatným jménem pak *algum* znamená „jistý, určitý“

De alguma maneira nós somos também responsáveis.

My do určité míry jsme také zodpovědní.

De maneira alguma eu posso concordar com isso. V žádném případě s tím nemohu souhlasit.

Algum v množném čísle také může znamenat „několik“:

Encontrei alguns colegas de trabalho.

Potkal jsem několik kolegů z práce.

Confesso que tive algum medo.

Přiznávám se, že jsem také měl trochu strach.

Comprei algum vinho.

Koupil jsem nějaké víno.

Cada – každý, každá

Obecně používá před podstatným jménem . Označuje každý prvek určité skupiny osob či věcí individuálně. Může stát:

před podstatným jménem v jednotném čísle

Lê cada revista que sai.

Čte každý časopis, který vyjde.

Cada turma escolhe o seu representante.

Každá třída si zvolí předsedu třídy.

Cada aluno devia fazer um trabalho.

Každý žák by měl udělat /napsat/ nějakou práci.

před podstatným jménem v množném čísle, předchází-li je číslovka

Cada dois ou três dias cai neve.

Každý druhý nebo třetí den sněží.

Může znamenat také pravidelnost děje::

Em cada dez minutos nasce uma criança,

Někdy vyjadřuje také intenzitu děje: (veliký, pořádný)

Sai-se com cada disparate, quando menos se espera!
stane se velká hloupost.

Zrovna když se to nejméně čeká,

Někdy vyjadřuje také zájmeno každý z nich: (veliký, pořádný)

Compraram um livro cada.

Každý z nich koupil knihu.

Má stejný význam jako význam : **cada um, cada qual**

O livro foi escrito por dois autores, mais tarde, cada qual publicou a sua parte separadamente.

Kniha povídek byla napsána dvěma autory; později každý z nich uveřejnil svou část samostatně.

Cada qual sente o seu mal.

Každý ví, kde ho bota tlačí.

Další významy:

Cada vez *čím dál víc*

Cada vez que *pokaždé, když*

Ele há cada um *to je ale chování! (vyjadřuje údiv nad chováním a vlastnostmi člověka).*

Ter cada uma! *To je teda hlod! Ty máš ale řeči! (vyjadřuje údiv nad tím, co bylo řečeno)*

Cada cabeça, cada sentença. *Víc hlav, víc názorů.*

Todo, toda, todos, todas **všechen, každý** **(expresivně todinho, todinha)**

Stojí se členem před podstatným jménem. V případě, že je podstatné jméno v jednotném čísle, pak **todo** + **o(a)**+ **substantivum** znamená **celý, celá**, v případě, že je podstatné jméno v čísle množném, pak **todos** + **os(as)**+ **substantivum (pl)** znamená **všichni, všechny**

Toda a família *celá rodina*

Todo o livro *celá kniha*

Todo o mundo *celý svět*

Toda ela tremia *ona se celá třásla*

Lze jej také klást za podstatné jméno (expresivní)

*A família toda contagiou-se.
O país todo chorou a morte do autor.*

*A rodina se celá nakazila.
Celá země oplakala smrt autora.*

Ale

Todas as famílias všechny rodiny
Todos os livros všechny knihy

Další významy a ustálená spojení:

Ve spojení s časovým údajem.

Todos os dias každý den
Todo o dia celý den
Todos os anos každý rok
Todo o ano celý rok

Máximo (veliká,ý)

Com todo o amor. S veškerou láskou (s velkou láskou)
Com todo o esforço s velkým úsilím

V pre-adjektivní pozici pak má význam příslovce (velmi, moc, hodně...)

A cidade estava toda iluminada. Město bylo celé osvětlené.
Ela estava todo suado. Byl celý zpocený (úplně, velmi)
Eles estavam todos felizes. Byli úplně šťastní. (velmi).

V nominální podobě znamená všichni.

Todos já estamos aqui. Již jsme tu všichni.
Parem todos e prestem atenção! Přestaňte všichni a dávejte pozor!
Todos estão em casa. Všichni jsou doma.

Ustálená spojení:

À toda. Vysokou rychlostí (rychle jako blázen)
Partiu à toda. Vyjel rychle.
De todas as formas e feitios. Jak jen to je možné (po dobrém či po zlém).
Todos à uma. Všichni zároveň.
Gritaram todos à uma: Saúde. Všichni zároveň zavolali „Na zdraví“.
Andar de todo. Být protivný.
Estar de todo. Být nesnesitelný.
Estar em todas. Mít aktivní profesionální život.
Sabe-a toda. On je obrychtovaný.

Certo, certa, certos, certas, jistý, jakýsi nějaký (expresivně certinho)

Certo ve funkci neurčitěho zájmena stojí vždy před podstatným jménem . Za odstatným jménem znamená „zraučžený“, „spolehlivý“, „bezpečný“, „jistý“, „správný“ atd..

Um certo humor -určitý humor (určitá dávka humoru)
Um humor certo -správný humor

Uma certa hora - v jistou hodinu
À hora certa - v přesnou hodinu

Um certo amigo -jistý (nějaký) přítel
Um amigo certo -spolehlivý (stoprocentní) přítel

Certa ocasião - určitá příležitost
Ocasião certa -správná příležitost

Uma certa idade -jistý věk
Uma idade certa -pravý (správný) věk

O certo é que = jisté je, že....

Outro, outra, outros, outras -jiný, jiná, jiní, jiné
(expresivně outro qualquer – jakýkoliv jiný)

1. Může se pojít bez členu nebo se členem neurčitým anebo jiným zájmenem neurčitým, případně ukazovacím, a pak má význam „jiný“

Não desejava outra coisa Nepřál jsem si nic jiného.
Um outro homem. Jiný muž.
Fica para outro dia. Necháme to na jiný den. (na jindy)
Outra vez. Znovu, ještě jednou

2. Může se pojít se členem určitým ve významu „druhý“, „další“, „opačný“.

Este livro é mais bonito do que o outro. Tato kniha je hezčí než ta druhá.
A outra vida. Posmrtný život.

Poznámka:

Někdy splývá předložka *de* a *em* se zájmenem *outro* v jedno jediné slovo:

Doutra vez jindy
Noutro sentido v jiném smyslu
Noutros tempos v jiných dochách (dřívějších)

Outros = jiní; os outros = ostatní

Outros chegara. Jiní už přišli
Os outros já chegaram. Druzí už přišli.

Qualquer, quaisquer kterýkoli, jakýkoli, kdokoli
Sem quaisquer cerimônias bez jakýchkoliv servítků
A qualquer momento kdykoli
Em qualquer parte kdekoli
Vou comprar qualquer coisa para comer Koupím si něco k snědku
Qualquer pessoa kdokoli
De qualquer maneira jakkoli, nějak
Em qualquer lugar kdekoli

Vários, várias někteří

Ve funkci neurčitého zájmena nemá *vários* jednotné číslo (*vário*, *vária* – znamená rozdílný, různý).